

اندیکاسیون‌های علمی و موازین قانونی ارجاع جسد به پزشکی قانونی، مجازات صدور گواهی خلاف واقع و مواد قانونی مرتبط

دکتر علی محمد علی محمدی
متخصص پزشکی قانونی

صدور گواهی برای افراد فوت شده

۱- گواهی فوت

۲--جواز دفن

تفاوت گواهی فوت و جواز دفن

► **تعریف گواهی فوت :** تائید فوت فرد و عدم امکان بازگشت وی به حیات بوده و مجوزی برای دفن جسد نمی باشد.

► **تعریف جواز دفن :** برگه ای است که توسط پزشک براساس مقررات مربوطه تنظیم گردیده و به اعتبار آن دفن جسد مجاز می باشد.

صدور جواز دفن توسط پزشکان بلامانع است

اگر همه شرایط ذیل وجود داشته باشد:

الف- هویت متوفی مشخص (شناس) باشد.

ب- با بررسی موضوع و معاینه جسد برای پزشک مسجل شود که مرگ وی با **علل طبیعی** بوده است.

ج- بستگان تقاضای صدور جواز دفن را داشته و شکایتی در ارتباط با فوت وی نداشته باشند.

د- مرگ وی مشمول موارد ارجاع به پزشکی قانونی نباشد.

.

تعریف مرگ طبیعی :

مرگی که به دنبال اختلال عملکرد ارگانه‌های بدن ناشی از پیری و یا بیماری رخ داده و عوامل خارجی در آن دخالت نداشته باشند.

فهرست مواردی که باید جهت صدور جواز دفن به سازمان پزشکی قانونی ارجاع گردند

۱. مرگ به دنبال اقدام به قتل.
۲. مرگ به دنبال اقدام به خودکشی.
۳. مرگ به دنبال هرگونه منازعه (اعم از درگیری فیزیکی و یا لفظی).
۴. مرگ به دنبال حوادث ترافیکی (به هر شکل و با هر فاصله زمانی از حادثه که مرگ رخ دهد).
۵. مرگ به دنبال مسمومیت (شیمیایی، دارویی، گازگرفتگی و ...).
۶. مرگ به دنبال سوء مصرف مواد (مخدر، روانگردان، توهم زا و ...).
۷. مرگ متعاقب برق گرفتگی، سوختگی، غرق شدگی، سرمازدگی، گرمزدگی، سقوط از ارتفاع و ...
۸. مرگ ناشی از کار (حوادث شغلی، مواد آلاینده محیط کار و ...).
۹. مرگ در زندان یا بازداشتگاه.

۰۱. مرگ در مراکز اقامت جمعی مانند آسایشگاه، پرورشگاه، اردوگاه، پادگان، خوابگاه و ...
۱۱. مرگ ناشی از اقدامات تشخیصی و درمانی.
۲۱. مرگ مادر ناشی از اقدامات تشخیصی و درمانی در حین بارداری، حین زایمان یا متعاقب زایمان و یا سقط جنین.
۳۱. مرگ حین یا متعاقب ورزش .
۴۱. مرگ های ناگهانی، غیر منتظره و غیر قابل توجیه.
۵۱. هر مرگی که شکایت از کسی در آن وجود داشته باشد.
۶۱. هر نوع مرگ مشکوک و مرگ با علل ناشناخته.
۷۱. هر نوع مرگ افراد ناشناس و مجهول الهویه.
۸۱. هر نوع مرگی که احتمال جنحه یا جنایت در آن برود.
۹۱. مرگ ناشی از حوادث غیر مترقبه.

- ▶ اتباع بیگانه
- ▶ افراد بدون شناسنامه
- ▶ افراد دارای شناسنامه که شناسنامه آنها در دسترس نیست
- ▶ زیر ۲۴ ساعت

نکته

نحوه صدور گواهی فوت و فرایند آن در مورد **اجساد اتباع بیگانه** کاملاً مشابه اجساد ایرانی بوده و هیچ الزامی صرفاً بر اساس تبعیت خارجی فرد جهت ارجاع به پزشکی قانونی وجود ندارد. لذا در صورتیکه علت فوت مشخص و طبیعی بوده و شکایتی در ارتباط با فوت مطرح نشود صدور گواهی فوت و جواز دفن بلامانع است.

لازم به ذکر است که پزشکان در مراکز درمانی هنگام مواجهه با مواردی از فوت که علت آن مشخص، نحوه وقوع مرگ طبیعی و از جمله موارد فوق الذکر نباشد و نیز شکایتي در زمینه آن مطرح نباشد، می توانند نسبت به صدور جواز دفن اقدام نمایند، و هیچ گونه شرط زمانی در این زمینه مطرح نبوده و نیاز به اقامت و بستری حداقل ۲۴ ساعت بیمار در بیمارستان وجود ندارد.

تعیین علت فوت بصورت دقیق

- ▶ کالبد گشایی (تشریحی)
- ▶ نمونه برداری (سم شناسی، آسیب شناسی، سرو لوژی و ژنتیک)
- ▶ اطلاعات تکمیلی
- ▶ مدارک بالینی

تعیین علت فوت بر اساس مدارک مدون

- ▶ این حالت به طور عمده در موارد بستری در بیمارستان اتفاق می افتد.
- ▶ در صورتی که پرونده بیمارستانی بطور دقیق تکمیل شده باشد قابل استفاده است.
- ▶ در ایران ۴۰٪ مرگ ها در بیمارستان رخ می دهد.

تعیین علت فوت با استفاده از اطلاعات ناقص

► منابع اطلاعاتی کافی و قابل اعتماد از سوابق پزشکی متوفی وجود ندارد.

► از روش کالبد گشایی شفاهی استفاده می کنیم:

افراد خانواده متوفی علائم و نشانه ها را می شناسند و خوب عنوان می کنند.

مثال: مرگ یک جوان ۱۲ ساله با تب، بثورات پوستی، سرفه و تنگی نفس=بیماری عفونی

ولی نمی تواند سکتة قلبی و مغزی باشد.

► در صدی از مرگ ها در هاله ابهام است.

کالبد گشایی شفاهی

► مجموعه سوالات هدفمند که در پایان پرسشگر را به تشخیص علت مرگ در حد گروههای کلی و یا زیر گروه های شایع هدایت می کند.

نکته: عیب این روش محدودیت های زیاد در تشخیص علت مرگ است.

ملاحظات قانونی

► با عنایت به اهمیت امر خطیر گواهی نویسی، خصوصاً "گواهی فوت

هرگونه صدور گواهی خلاف واقع می تواند علاوه بر مجازات های
کیفری مقرر در قانون (حبس، جزای نقدی و ...) و محکومیت های
انتظامی صادره توسط سازمان نظام پزشکی را نیز برای پزشک
صادر کننده گواهی در برداشته باشد.

ملاحظات قانونی

▶ در موارد مرگ همزمان اعضای یک خانواده بایستی
به **تقدم و تأخر فوت** نیز توجه شود.

مسئولیت پزشکی در قبال جواز دفن

- ▶ تشخیص هویت متوفی
- ▶ اعلام وقوع مرگ
- ▶ تعیین علت فوت
- ▶ تکمیل جواز دفن

صدور جواز دفن به منزله پذیرش مسئولیت همه اجزای آن است

ماده ۵۳۹ :

هر گاه طبیب تصدیق نامه بر خلاف واقع در باره شخصی برای معافیت از خدمت در ادارات رسمی یا نظام وظیفه یا برای تقدیم به مراجع قضائی بدهد به حبس از شش ماه تا دو سال یا به سه تا دوازده میلیون ریال جزای نقدی محکوم می گردد و هر گاه در قبال تصدیق نامه مزبور مال یا وجهی دریافت گردد علاوه بر استرداد و ضبط آن به عنوان جریمه، به مجازات برای رشوه گیرنده محکوم می گردد.

ماده ۵۴۰:

**برای سایر تصدیق نامه های خلاف واقع که موجب ضرر
شخص ثالثی باشد یا آنکه خسارتي بر خزانه دولت وارد
آورد ، مرتكب علاوه بر جبران خسارت وارده به شلاق تا
۷۴ ضربه یا دویست هزار تا دو میلیون ریال جزاي نقدي
محکوم خواهد شد**

صدور گواهي براي فرد فوت شده :

الف: گواهي فوت

ب: جواز دفن

ج: گواهي و شرح صدمات و پاتولوژي هاي موجود
منجر به فوت وساير موارد موجود (پزشكي قانوني)

جواز دفن :

انواع مرگ:

۱- مرگ طبيعي

۲- مرگ غير طبيعي

مرگ طبيعي مرگي است كه منحصراً به علت يك عامل و اختلال جسماني و دروني به وقوع پيوسته باشد

مرگ را مي توان به مرگ مشکوك و غير مشکوك نيز تقسيم بندي كرد .

پزشك شاغل در مراکز درمانی دولتی و
خصوصی فقط مجاز به صدور جواز دفن در
مورد مرگ های طبیعی و غیر مشكوك میباشد

شرایط صدور جواز دفن :

۱- فرد فوت شده بیمار پزشك بوده و از ویزیت قبلی وی زمان
طولانی نگذشته باشد .

۲- پزشك باید شخصاً جسد را معاینه و از وقوع مرگ اطمینان
حاصل کند .

۳- علت فوت براي پزشك معلوم بوده و مرگ طبيعي باشد

۴- پزشك شخصاً بايد با بررسي مدارك هويتي از هويت جسد اطمینان حاصل کند

۵- پزشك بايد شخصاً از نظر وجود هر گونه آثار ضرب و جرح و یافته هاي غير طبيعي جسد را مورد معاینه و بررسي قرار دهد .

۶- از اطرافيان (اولياء دم) شرح حال كافي در خصوص نحوه وقوع مرگ بايد گرفته شود و از عدم احتمال وقوع شكایت در حال و آینده مطمئن گردد و بستگان تقاضای دریافت جواز دفن را داشته باشند

۷- بعد از طی مراحل فوق الذكر جواز دفن صادر گردد

مرگهایی که نحوه فوت آنها نامعلوم است
باید به پزشکی قانونی ارجاع شوند.

مراحل صدور جواز دفن

۱. جنازه از نظر وجود علائم حیاتی مورد بررسی قرار گیرد.
۲. تمام البسه مورد بررسی قرار گیرد.
۳. تمام البسه فرد فوت شده از بدن وی خارج گردد و جنازه را از نظر وجود هر گونه آثار ضرب و جرح مورد بررسی قرار دهد.
۴. اخذ شرح حال درباره نحوه فوت و بررسی مدارک بالینی.
۵. اخذ مدرک کتبی از بستگان جهت عدم وجود شکایت در خصوص متوفی در حال و آینده.

نحوه صدور جواز دفن

۱. پزشک بایستی مدارک هویتی را با جسد مطابقت دهد.
۲. مشخصات بطور کامل در جواز دفن ذکر شود.
۳. علت فوت با رعایت پیشنهادات WHO نوشته شود. از ذکر تابلوی فوت به عنوان علت فوت باید خودداری کرد.
۴. تاریخ فوت بطور دقیق ذکر شود. در مواردی که زمان فوت مشخص نیست، جسد به پزشکی قانونی ارجاع شود.
۵. مشخصات پزشک صادر کننده جواز دفن ثبت شود.
۶. یک نسخه از جواز دفن در بایگانی پزشک صادر کننده نگاهداری شود.

